

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง การขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง

๑. ระบบอนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่มีหลักการคล้ายคลึงกับระบบอนุญาตฎีกาที่ใช้ในคดีผู้บริโภครเดิม กล่าวคือ คำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์จะถือเป็นที่สุด และคดีจะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาเท่านั้น ซึ่งมีข้อแตกต่างจากคดีผู้บริโภครเดิมตรงที่ไม่มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดว่า คดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาทจะขออนุญาตฎีกาไม่ได้ ดังนั้น คดีไม่ว่าจะมีทุนทรัพย์เท่าใดหรือไม่มีทุนทรัพย์เลยคู่ความอาจยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาได้ทั้งสิ้น และไม่จำกัดว่าปัญหาที่ขออนุญาตต้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ปัญหาข้อเท็จจริงก็อาจขออนุญาตฎีกาได้ แต่ที่จะได้รับอนุญาตต้องเป็นปัญหาสำคัญดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๙ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๒๔๙ (๖) และเป็นปัญหาซึ่งศาลฎีกาเห็นสมควรรับไว้วินิจฉัยเท่านั้น

๒. ระบบอนุญาตฎีกานี้ใช้กับคดีแพ่งทุกประเภท สำหรับคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งก็น่าจะรวมถึงหลักเกณฑ์ในการฎีกาคดีแพ่งด้วย ดังนั้น การฎีกาคดีส่วนแพ่งจึงต้องขออนุญาตจากศาลฎีกาตามกฎหมายใหม่เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าคดีส่วนอาญาไม่ต้องห้ามฎีกาและมีการยื่นฎีกาขึ้นมา ศาลฎีกาอาจอนุญาตให้ฎีกาคดีส่วนแพ่งโดยอาศัยอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๙ หรือถึงแม้จะไม่มีฎีกาคดีส่วนแพ่ง ศาลฎีกาก็อาจพิพากษาไปถึงคดีส่วนแพ่งด้วยก็เป็นได้ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลฎีกา

๓. ระบบอนุญาตฎีกาใหม่ใช้บังคับแก่คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นก่อนวันดังกล่าวไม่ว่าจะอยู่ในชั้นใดและถึงแม้ว่าคดีนั้นศาลชั้นต้นจะยังไม่มีคำสั่งรับฟ้องไว้ก็ตามต้องใช้กฎหมายเดิมบังคับทั้งสิ้น คู่ความมีสิทธิยื่นฎีกาภายใต้หลักเกณฑ์เดิมโดยไม่ต้องขออนุญาตต่อศาลฎีกา ส่วนคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ถึงแม้ว่าคดีอาญายื่นฟ้องก่อนวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ แต่ถ้าคำขอส่วนแพ่งยื่นภายหลังวันดังกล่าว การฎีกาคดีส่วนแพ่งก็ต้องขออนุญาตต่อศาลฎีกาเพราะต้องถือว่าคดีส่วนแพ่งได้ยื่นฟ้องภายหลังกฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว

๔. คดีแพ่งที่ยื่นฟ้องในปี ๒๕๕๘ จึงต้องแยกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นคดีที่ยื่นฟ้องก่อนวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ การฎีกาใช้ "ระบบสิทธิ" ตามกฎหมายเดิมซึ่งศาลชั้นต้นมีอำนาจในการสั่งรับฎีกากลุ่มที่สองเป็นคดีที่ยื่นฟ้องตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป การฎีกาใช้ "ระบบอนุญาต" ตามกฎหมายใหม่ซึ่งอำนาจในการอนุญาตและสั่งรับฎีกาเป็นของศาลฎีกาเท่านั้น

๕. คดีชำนาญพิเศษ เช่น คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีภาษีอากร คดีแรงงาน และคดีล้มละลายเฉพาะในส่วนที่เป็นคดีแพ่ง ซึ่งเดิมกฎหมายกำหนดให้ยื่นอุทธรณ์ตรงไปยังศาลฎีกาโดยไม่ผ่านศาลชั้นอุทธรณ์ แต่ได้มีกฎหมายใหม่ที่ประกาศใช้บังคับไปเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ แก้ไขเป็นให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษขึ้นและให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษก่อน หลังจากนั้น หากจะยื่นฎีกาก็ให้นำระบบอนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน

๒๕๕๘ นี้มาใช้เช่นเดียวกับคดีแพ่งสามัญ แต่ตราบไต่ที่ยังไม่ได้เปิดทำการศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ การอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ ๔ ประเภทนี้ยังคงยื่นตรงไปยังศาลฎีกาเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ต่อเมื่อได้มีการเปิดทำการศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษแล้ว การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชำนาญพิเศษเหล่านี้ที่ตัดสินตั้งแต่วันที่เปิดทำการเป็นต้นไปต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษและหากจะมีการยื่นฎีกาต่อไปก็ต้องขออนุญาตต่อศาลฎีกาตามหลักการใหม่

๖. สำหรับคดีเยาวชนและครอบครัวในส่วนที่เป็นคดีแพ่ง ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่เพิ่งประกาศใช้ไปเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ จะกำหนดหลักการใหม่ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษและการยื่นฎีกาให้ใช้ระบบอนุญาตเช่นเดียวกับคดีชำนาญพิเศษอื่น แต่ระบบดังกล่าวจะเริ่มใช้ต่อเมื่อได้มีการเปิดทำการศาลอุทธรณ์ชำนาญพิเศษแล้ว ในระหว่างนี้จึงต้องใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไปก่อน คือ ยื่นอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคและยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เหมือนคดีแพ่งธรรมดา (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา ๑๘๐ และ ๑๘๓ เดิม) ดังนั้น เมื่อคดีแพ่งธรรมดาที่ยื่นฟ้องตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ใช้ระบบอนุญาตฎีกา คดีเยาวชนและครอบครัวซึ่งเป็นคดีแพ่งที่ยื่นฟ้องตั้งแต่วันที่ดังกล่าวก็ต้องใช้ระบบอนุญาตฎีกาเช่นเดียวกันแม้จะยังไม่ได้เปิดทำการศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

๗. ส่วนคดีผู้บริโภคร พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่แก้ไขใหม่มีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ คดีผู้บริโภคที่ยื่นฟ้องตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป จึงจะเปลี่ยนไปใช้ระบบอนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเหมือนกับคดีแพ่งอื่น ๆ

หากเป็นคดีที่ยื่นฟ้องตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ต้องพิจารณาว่าคำพิพากษาที่จะฎีกานั้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาก่อนหรือหลังวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ หากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาก่อนวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ มาตรา ๖ บัญญัติให้การฎีกาคดีผู้บริโภคที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาหรือคำสั่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จนกว่าคดีจะเสร็จการพิจารณาจากศาลฎีกา ดังนั้นการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ในคดีผู้บริโภคดังกล่าวจะใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเดิมที่มีข้อจำกัดเรื่องทุนทรัพย์ในการขออนุญาตฎีกา ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่หากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคมีคำพิพากษาตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ กรณีต้องเป็นไปตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ซึ่งให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๐ วรรคท้าย ให้ถือว่าวันที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นวันที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาหรือมีคำสั่ง จึงสรุปได้ว่า ในคดีผู้บริโภคหากศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ก่อนวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ก็ต้องใช้ระบบอนุญาตฎีกาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเดิม แต่หากอ่านตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ให้ใช้ระบบอนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะกำหนดหลักการในการขออนุญาตฎีกาไว้แล้ว ยังมีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายนที่ผ่านมา ในเบื้องต้น ขออธิบายสาระสำคัญของข้อกำหนดดังกล่าวไว้ ดังนี้

๑) การขออนุญาตฎีกาเป็นเรื่องระหว่างศาลฎีกากับผู้ร้อง โดยศาลฎีกาจะพิจารณาคำร้องของผู้ร้องเป็นหลักว่าปัญหาที่ผู้ร้องประสงค์จะฎีกาเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรรับไว้วินิจฉัยหรือไม่ ดังนั้น การส่งสำเนาคำร้องและฎีกาให้คู่ความอีกฝ่ายจึงเป็นเพียงการส่งเพื่อแจ้งให้ทราบว่ามีกรณียื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาเท่านั้น เช่นนี้แล้วเมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องและฎีกาของผู้ร้อง ศาลชั้นต้นพึงส่งคำร้องและฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอผลการส่งสำเนาให้อีกฝ่าย และหากมีคำคัดค้าน ให้ศาลชั้นต้นส่งตามไปภายหลังตามข้อกำหนดฯ ข้อ ๑๐

๒) ศาลชั้นต้นยังคงมีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งในกรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในชั้นฎีกา โดยไต่สวนและมีคำสั่งก่อนส่งคำร้องและฎีกาไปยังศาลฎีกา เนื่องจากข้อกำหนดฯ ให้ผู้ร้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาและนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้จ่ายคู่ความอีกฝ่ายมาวางศาลพร้อมคำร้องและฎีกา

๓) ศาลชั้นต้นสามารถสั่งให้ผู้ร้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้จ่ายแทนแก่คู่ความอีกฝ่ายมาวางศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งเป็นอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะสั่งได้หากเห็นว่าผู้ร้องไม่ได้วางเงินเพราะหลงลืมหรือผู้ร้องไม่ได้ตั้งใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

๔) หากมีการยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีในระหว่างฎีกามาพร้อมกับคำร้องและฎีกาศาลชั้นต้นจะเพียงมีคำสั่งให้ส่งคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีไปให้ศาลฎีกาพิจารณาพร้อมกับคำร้องและฎีกา โดยไม่ต้องส่งรับคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีเพราะศาลฎีกายังไม่รับฎีกาของผู้ร้อง และศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๑ วรรคสอง ทั้งนี้จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา

๕) หากศาลฎีกาอนุญาตตามคำร้อง จำเลยฎีกาสามารถยื่นคำแก้ฎีกาได้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันฟังคำสั่ง ดังนั้นคู่ความอีกฝ่ายไม่มีหน้าที่ต้องยื่นคำแก้ฎีกาตั้งแต่วันที่รับสำเนาคำร้องและฎีกา เพราะศาลฎีกาอาจไม่อนุญาตให้ฎีกาทุกประเด็นที่ผู้ร้องขออนุญาตก็ได้

๖) สำหรับคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญากรณีผู้เสียหายในคดีอาญายื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ หากผู้เสียหายประสงค์จะฎีกาในส่วนคดีแพ่งก็ต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้คดีอาญาจะไม่ต้องห้ามให้คู่ความฎีกาก็ตาม หากเกิดกรณีที่คดีอาญาขึ้นสู่ศาลฎีกาแต่คดีแพ่งถึงที่สุด ในชั้นศาลอุทธรณ์โดยศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกา ศาลฎีกาก็สามารถพิพากษาไปถึงคดีแพ่งได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ เพื่อให้คำพิพากษาสอดคล้องกัน

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗)

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๒๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๒๔๔/๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔๗ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา

การขออนุญาตฎีกา ให้ยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ แล้วให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔๘ คำร้องตามมาตรา ๒๔๗ ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน

การวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้บังคับตามความเห็นของฝ่ายที่เห็นควรอนุญาตให้ฎีกา

มาตรา ๒๔๙ ให้ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาตามมาตรา ๒๔๗ ได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย

ปัญหาสำคัญตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (๒) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา
- (๓) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน
- (๔) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น
- (๕) เพื่อเป็นการพัฒนาการตีความกฎหมาย
- (๖) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคสอง (๖) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๙

“มาตรา ๒๕๐ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๒๔๗ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี รวมทั้งการส่งคืนค่าฤชาธรรมเนียม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๕๑ ในคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาที่มีแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ถูกต้องไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายนั้นและยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกาก็ได้

มาตรา ๒๕๒ ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๒๕๐ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๑ ว่าด้วยอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๙ บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

มาตรา ๑๐ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนการฎีกาไม่สามารถถ่วงรอนคดีที่ไม่เป็นสาระอันควรแก่การวินิจฉัยของศาลฎีกาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเกิดความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริงและรวดเร็วขึ้น สมควรกำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาว่าคดีที่ได้ยื่นฎีกาใดสมควรอนุญาตให้ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง

พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๔๙ วรรคสอง (๖) และมาตรา ๒๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘ ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา ๒๔๗

“ผู้ร้อง” หมายความว่า คู่ความผู้ยื่นคำร้อง

“ศาลชั้นต้น” หมายความว่า ศาลซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในชั้นต้น

“องค์คณะผู้พิพากษา” หมายความว่า องค์คณะผู้พิพากษาตามมาตรา ๒๔๘ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและวินิจฉัยคำร้อง

ข้อ ๔ ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เป็นไปโดยเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ข้อ ๕ ให้ประธานศาลฎีการักษาการและมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติรวมทั้งออกระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือคำแนะนำเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

การยื่นคำร้อง

ข้อ ๖ การขออนุญาตฎีกา ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นโดยต้องแสดงถึง

(๑) ปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายที่ขออนุญาตฎีกาโดยชัดแจ้ง และ

(๒) ปัญหาที่ขออนุญาตฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๙ หรือในข้อกำหนดนี้

ซึ่งศาลฎีกาควรรับวินิจฉัย

ข้อ ๗ ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาโดยเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาและต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับคำฟ้องฎีกานั้นด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกากรณีเช่นว่านี้ ให้องค์คณะผู้พิพากษามีคำสั่งไม่รับคำร้องและไม่รับฎีกาโดยส่งคืนคำขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหากมี ให้แก่ผู้ร้อง

ข้อ ๘ ให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจตรวจคำร้องและคำฟ้องฎีกาและมีคำสั่งตามมาตรา ๑๘ หากผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องและคำฟ้องฎีกาดังกล่าวพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่งต่อไป

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นถูกต้อง ให้มีคำสั่งไม่รับคำร้องและไม่รับฎีกา หรือถ้าไม่มีคำร้องก็ให้ส่งไม่รับฎีกาและส่งคืนคำขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหากมี ให้แก่ผู้ร้อง

ข้อ ๙ ในกรณีมีการขอขยายระยะเวลาใด ๆ เช่น การยื่นคำร้องหรือคำฟ้องฎีกาหรือการชำระหรือวางเงินตามข้อ ๗ หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยาย ให้ศาลชั้นต้นสั่งตามที่เห็นสมควร หากจะไม่อนุญาต ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องขอขยายระยะเวลาพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่งโดยเร็วต่อไป

ข้อ ๑๐ เมื่อศาลชั้นต้นได้ตรวจคำร้องและคำฟ้องฎีกาตามข้อ ๘ แล้ว ให้รับส่งสำเนา คำร้องและคำฟ้องฎีกานั้นให้คู่ความอีกฝ่ายแล้วส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาและสำนวนความไปยังศาลฎีกาโดยเร็ว ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องรอคำคัดค้านของคู่ความฝ่ายนั้น แต่ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาด้วย ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการเกี่ยวแก่คำร้องดังกล่าวให้เสร็จสิ้นเสียก่อน แล้วจึงส่ง คำร้องและคำฟ้องฎีกาของคู่ความทุกฝ่ายไปยังศาลฎีกาในคราวเดียวกัน

ถ้ามีการยื่นคำคัดค้านภายหลังที่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ก็ให้ส่งคำคัดค้านนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีในระหว่างฎีกา ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาและห้ามมิให้มีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องนั้นจนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงอำนาจในการสั่งการบังคับคดีหรือถอนการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หมวด ๒

การพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง การรับฎีกาและการแก้ฎีกา

ข้อ ๑๑ การขอแก้ไขคำร้องหรือคำฟ้องฎีกาให้กระทำได้ภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๒๔๗ วรรคสองหรือตามที่ศาลมีคำสั่งให้ขยายออกไป

ข้อ ๑๒ การพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๒๔๘ องค์คณะผู้พิพากษาฟังพิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับสำนวนหรือตามระเบียบของประธานศาลฎีกา

ข้อ ๑๓ ปัญหาสำคัญอื่นตามมาตรา ๒๔๙ วรรคสอง (๖) ได้แก่ กรณีดังต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์มีความเห็นแย้งในสาระสำคัญ

(๒) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายสำคัญที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันกับประเทศไทย

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่องค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องทั้งหมดหรือบางข้อ เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ให้มีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาและสั่งรับฎีกาทั้งหมดหรือบางข้อไว้พิจารณาแล้วส่งให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟัง

จำเลยฎีกาอาจยื่นคำแก้ฎีกาต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่ง และภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกาหรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้ฎีกาได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้ฎีกาไปยังศาลฎีกาหรือแจ้งให้ทราบว่ามีคำแก้ฎีกาเมื่อศาลฎีกาได้รับคำแก้ฎีกาหรือแจ้งความเชื่อว่าแล้ว ให้นำคดีลงสารบบความโดยพลัน

การขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ฎีกา ให้ยื่นภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคสอง และให้นำความในข้อ ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่องค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า คำร้องมิได้ปฏิบัติตามข้อ ๖ หรือปัญหาตามคำร้องทั้งหมดมิใช่ปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ให้มีคำสั่งยกคำร้องและไม่รับฎีกาแล้วส่งสำนวนความคืนศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งให้คู่ความทราบโดยเร็ว

คำสั่งที่ไม่อนุญาตตามวรรคหนึ่งให้แสดงผลโดยย่อและให้องค์คณะผู้พิพากษามีอำนาจสั่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่ผู้ร้องได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่คู่ความหลายฝ่ายต่างยื่นคำร้อง ให้วินิจฉัยโดยทำเป็นคำสั่งฉบับเดียวกันก็ได้

หมวด ๓

การพิจารณาและพิพากษาคดีในศาลฎีกา

ข้อ ๑๗ องค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาคดีใด อาจเป็นองค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วิระพล ตั้งสุวรรณ

ประธานศาลฎีกา

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๘
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘)

เหตุผลของการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ สืบเนื่องมาจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้คดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา แต่ระบบอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีภาษีอากร คดีล้มละลาย และคดีแรงงานกำหนดให้คู่ความยื่นอุทธรณ์ตรงไปยังศาลฎีกาโดยไม่ต้องขออนุญาต ส่วนคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายกำหนดให้คู่ความยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค และมีสิทธิยื่นฎีกาต่อศาลฎีกา ซึ่งไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่แก้ไขใหม่และทำให้เกิดความสับสนในการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา จึงมีการจัดระบบอุทธรณ์ฎีกาของคดีชำนัญพิเศษใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

(๑) จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชำนัญพิเศษต่าง ๆ

(๒) กำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี โดยในส่วน of คดีแพ่งชำนัญพิเศษจะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาเช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป

นอกจากนี้ มาตรา ๔ ยังได้กำหนดให้ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษเป็น “ศาลชั้นอุทธรณ์” ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม^๑ และในระหว่างที่ยังไม่เปิดทำการศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ให้ศาลฎีกาคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน และศาลล้มละลาย และศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์จากศาลเยาวชนและครอบครัว จนกว่าศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษจะเปิดทำการ

ความหมายของคดีชำนัญพิเศษเป็นไปตามมาตรา ๓ ซึ่งได้แก่คดี ๕ ประเภท ดังต่อไปนี้

(๑) คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

^๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑ ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญนี้มีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓ ศาลชั้นอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์”

(๒) คดีภาษีอากรตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร

(๓) คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน^๒

(๔) คดีล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

(๕) คดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษจะแบ่งส่วนราชการออกเป็นแผนก ๕ แผนก เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน ศาลล้มละลาย และศาลเยาวชนและครอบครัว การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษยังปรับปรุงโดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษแต่ละศาลโดยมีหลักการร่วมกันของการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

๑. แก้ไขผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมาเป็นประธานศาลฎีกาเพื่อให้สอดคล้องกับระบบบริหารราชการในปัจจุบัน ดังนั้น มาตราใดที่เคยอ้างถึงกฎกระทรวงหรือระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด หรือที่กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงมีการแก้ไขให้สอดคล้องกันด้วย

๒. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ ประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

๓. ให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษเป็นผู้วินิจฉัยในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษหรือไม่ ไม่ว่าปัญหานั้นจะเกิดขึ้นในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษหรือศาลยุติธรรมอื่น

๔. กำหนดให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษไปยังศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ โดยให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลม เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ

๕. การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลม เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในอนาคต

^๒ เหตุที่ใช้คำว่าคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงาน แตกต่างจากจากอนุมาตราอื่น ๆ ที่ขึ้นต้นว่าเป็นคดีอะไรก็เพราะในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษอื่นจะกำหนดนิยามของคดีชั้นอุทธรณ์พิเศษนั้น ๆ ว่าหมายถึงคดีอย่างไรบ้าง แต่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานฯ ไม่มีนิยามคำว่า คดีแรงงาน ดังนั้น คดีที่ขึ้นสู่ศาลแรงงานจึงเป็นคดีตามกฎหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน เช่นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งคดีตามกฎหมายเหล่านี้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานฯ กำหนดให้อยู่ภายใต้อำนาจของศาลแรงงาน

ข้อควรพิจารณาสำหรับคดีชำนาญพิเศษแต่ละประเภทตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลชำนาญพิเศษนั้น ๆ สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๘)

มีการแก้ไขมาตรา ๒๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ โดยตัดคำว่า มาตรา ๑๗๒ ทวิ ออก เนื่องจากอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ทำให้การสืบพยานลับหลังจำเลยสามารถกระทำได้นอกเหนือไปจากกรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ

คดีภาษีอากร (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘)

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ เดิม ไม่ได้กำหนดว่า หากมีปัญหาว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลภาษีอากรหรือไม่ ให้ศาลนั้นรอกการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว ซึ่งจะแตกต่างกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ พ.ศ. ๒๕๓๙ เดิม แต่เมื่อมีการแก้ไขใหม่แล้ว ก็จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๐ วรรคสองที่แก้ไขใหม่ คือให้ศาลนั้นรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วเสนอปัญหานั้นให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเป็นผู้วินิจฉัย^๕

คดีแรงงาน (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘)

๑. มาตรา ๙ เดิมก่อนมีการแก้ไขมีการกำหนดว่าถ้ามีแนวคำวินิจฉัยของอธิบดีศาลแรงงานเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว ก็ให้วินิจฉัยตามแนวดังกล่าวได้ทันที ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษอื่นไม่มีบทบัญญัติในลักษณะนี้ ดังนั้น เมื่อกฎหมายใหม่ให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเป็นผู้วินิจฉัยโดยประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษต้องพิจารณาอยู่แล้วว่าแนวบรรทัดฐานเดิมยังคงใช้เป็นบรรทัดฐานได้หรือไม่ ถ้าประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษวินิจฉัยไว้แล้ว ก็ถือว่าเป็นแนวคำวินิจฉัยที่สามารถนำมาใช้ได้เช่นกัน และเพื่อให้ระบบคดีชำนาญพิเศษมีความสอดคล้องกัน จึงมีการตัดหลักการในวรรคสามของมาตรา ๙ เดิมออกไป

๒. เดิมมาตรา ๔๗ กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลแรงงานในการกำหนดค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและพยานที่ศาลแรงงานเรียกมา แต่มาตรา ๔๗ ใหม่ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖ กำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดเช่นเดียวกับคดีชำนาญพิเศษอื่น

^๕ มีข้อสังเกตในส่วนของคดีผู้บริโภคว่า หากเปรียบเทียบคดีผู้บริโภกับคดีแพ่งทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันเฉพาะประเภทคดีและวิธีพิจารณาคดี โดยจะไม่มีการย้ายศาลเหมือนกับกรณีศาลชำนาญพิเศษอื่นๆ ดังนั้นระบบของคดีผู้บริโภคจึงไม่มีความจำเป็นต้องรอกการพิจารณาพิพากษาไว้ก่อน ทั้งเพื่อป้องกันปัญหาเรื่องการใช้กระบวนการรอกการพิจารณาคดีไว้ก่อนเพื่อประวิงคดี ดังนั้นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจึงไม่มีการแก้ไขทำนองเดียวกับคดีชำนาญพิเศษ

คดีล้มละลาย (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. มาตรา ๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายฯ ไม่ได้พูดถึง “พยานที่ศาลล้มละลายเรียกมา” ดังเช่นมาตรา ๔๗ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานฯ เนื่องจาก มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายฯ ไม่ได้พูดถึงพยานที่ศาลล้มละลายเรียกมา คงมีแต่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าพยานที่ศาลเรียกมาหรือพยาน ศาลมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าเดินทางและค่าเช่าที่พัก จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้ใช้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเพิ่มข้อความ (๑/๑) ของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. ๒๕๓๗ ดังนี้มาตรา ๖ ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจออกข้อบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งในเรื่องต่อไปนี้ (๑/๑) การกำหนดจำนวนค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของ พยานที่ศาลเรียกมา^๕

๒. หลักการเรื่องคดีแพ่งล้มละลายที่ต้องห้ามอุทธรณ์ยังคงเดิม แต่ในส่วนของคดีอาญานั้น มาตรา ๒๗ กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญาอุทธรณ์ไปยัง ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ โดยให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น หลักการพิจารณาว่าคดีใดต้องห้ามอุทธรณ์หรือไม่ จึงกำหนดให้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยยกเลิกหลักการตามวรรคสองของมาตรา ๒๔/๑ เดิม

คดีเยาวชนและครอบครัว (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. มาตรา ๑๑ ที่แก้ไขใหม่เป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ อื่นๆ โดยคงหลักการเดิมเพียงแต่มีการยกเลิกกำหนดเวลาที่คู่ความจะขอให้ชี้ขาด จึงมีข้อสังเกตว่า แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินตามกฎหมายเดิม (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ พ.ศ. ๒๕๓๔) ก่อนมีการแก้ไขในปี ๒๕๕๓ น่าจะกลับมาใช้เป็นบรรทัดฐานได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๐๘/๒๕๓๘ การที่ศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ บังคับจำเลยตามสัญญาประนีประนอมหลังการจดทะเบียนหย่าว่า คดีนี้เป็นการโต้แย้งสิทธิตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว คดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้น จึงไม่รับฟ้อง เป็นกรณี ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยในปัญหาว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น ซึ่งตาม

^๕ ดูพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ เดิมมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฯ กำหนดให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมมีอำนาจออกข้อบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับค่าป่วยการได้เฉพาะล่ามและ ผู้เชี่ยวชาญ แต่ยังคงขาดในส่วนของพยานที่ศาลเรียกมา ซึ่งมีข้อถกเถียงกันว่าพยานศาลมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะ เดินทางและค่าเช่าที่พักตามตาราง ๔ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่ การแก้ไขนี้จะทำให้เกิดความชัดเจน มากขึ้นและสามารถนำไปใช้กับศาลชำนาญพิเศษอื่น ๆ ได้ เพราะกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษทุกฉบับ จะกำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไปใช้บังคับโดยอนุโลม

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๒ กำหนดให้ประธานศาลฎีกาแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ศาลชั้นต้นและศาลฎีกา หากมีอำนาจวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวไม่ คำสั่งของศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อปัญหาว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลชั้นต้นมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาส่งสำนวนคดีนี้ไปให้ประธานศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๑๒ ดังกล่าวข้างต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๘๖/๒๕๔๒ เมื่อปรากฏจากคำให้การและอุทธรณ์ของจำเลยที่ได้แย้งว่า โจทก์ฟ้องเรียกค่าสินสอดเป็นคดีครอบครัว โจทก์จึงไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีที่ศาลแขวงขอนแก่นเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ชอบที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๒ ซึ่งกำหนดถึงกรณีที่มีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่นไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่นให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิจารณาพิพากษาคดีนี้ไปโดยมิได้ดำเนินการดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยบทกฎหมาย เมื่อปัญหาว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่นหรือไม่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรส่งสำนวนคดีนี้ไปให้ประธานศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดตามบทกฎหมายดังกล่าวต่อไป

๒. การฎีกาคดีเยาวชนและครอบครัวในสำนวนคดีแพ่งก็จะเป็นไปตามหลักการของคดีแพ่งทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งคือ ต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ส่วนคดีอาญาก็จะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยยังคงกรณีที่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา ๑๘๐ ไว้

พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ
พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ
พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีชำนัญพิเศษ” หมายความว่า

(๑) คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง
ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้า
ระหว่างประเทศ

(๒) คดีภาษีอากรตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร

(๓) คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง
ศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน

(๔) คดีล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

(๕) คดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“ศาลชำนาญพิเศษ” หมายความว่า

(๑) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

(๒) ศาลภาษีอากรตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร

(๓) ศาลแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน

(๔) ศาลล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

(๕) ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๔ ให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษขึ้นเป็นศาลชั้นอุทธรณ์ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ส่วนจะเปิดทำการเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕ ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชำนาญพิเศษ

ให้จัดตั้งแผนกดังต่อไปนี้ขึ้นในศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

(๑) แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

(๒) แผนกคดีภาษีอากร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภาษีอากร

(๓) แผนกคดีแรงงาน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน

(๔) แผนกคดีล้มละลาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลาย

(๕) แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๖ ให้มีประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษหนึ่งคน และรองประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษห้าคนในศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ รองประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ และผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวกับคดีชำนัญพิเศษ มาตรา ๗ คดีที่มีปัญหาสำคัญซึ่งสมควรได้รับการวินิจฉัยโดยที่ประชุมแผนกหรือที่ประชุมร่วมระหว่างแผนก ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษจะให้มีการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวโดยที่ประชุมแผนกหรือที่ประชุมร่วมระหว่างแผนกก็ได้

ที่ประชุมตามวรรคหนึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษซึ่งรับผิดชอบแผนกที่เกี่ยวข้องและผู้พิพากษาทุกคนในแผนกซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนผู้พิพากษาในแผนกนั้น และให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษหรือรองประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน

คำวินิจฉัยของที่ประชุมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก และถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานแห่งที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๘ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับกับศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์ให้นำมาใช้บังคับแก่ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ รองประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ และผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม เว้นแต่บทบัญญัติดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นว่าใช้บังคับเฉพาะกับศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ หรือผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์เท่านั้น

มาตรา ๙ บรรดาคดีที่ศาลชำนัญพิเศษมีคำพิพากษาหรือคำสั่งก่อนวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีที่อุทธรณ์จากศาลชำนัญพิเศษนั้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับกับการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีที่อุทธรณ์นั้น

บรรดาคดีชำนัญพิเศษที่มีการอุทธรณ์และยังค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดก่อนวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ให้ศาลซึ่งคดีนั้นค้างพิจารณาอยู่คงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป ทั้งนี้ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลชำนัญพิเศษนั้น ๆ

มาตรา ๑๐ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษขึ้นเป็นศาลชั้นอุทธรณ์ โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน ศาลล้มละลาย และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้มีการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์โดยองค์คณะผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญพิเศษในด้านนั้น ๆ อันจะทำให้การพิจารณาคดีชำนัญพิเศษในชั้นอุทธรณ์เกิดความเป็นเอกภาพและส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๖/๑ เรื่องการโอนคดีที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์หรือการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นไปศาลแพ่ง (ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘)

“มาตรา ๖/๑ คดีที่ยื่นฟ้องไว้ต่อศาลชั้นต้นซึ่งไม่ใช่ศาลแพ่ง ก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยาน ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันในกรณีที่ไม่มี การชี้สองสถาน หากศาลที่คดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณาเห็นว่าผลของ คดีดังกล่าวอาจกระทบต่อการอนุรักษ์หรือการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม การคุ้มครอง ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นที่สำคัญ และการโอนคดีไปยังศาลแพ่งจะทำให้ การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็ให้ศาลแจ้งคู่ความทราบและทำความเข้าใจ เสนอประธานศาลอุทธรณ์เพื่อมีคำสั่งให้โอนคดีนั้นไปยังศาลแพ่งได้ คำสั่งของประธานศาลอุทธรณ์ ให้เป็นที่สุด

การโอนคดีตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบกระเทือนถึงกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่จะมี คำสั่งให้โอนคดี และให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นเป็นกระบวนการพิจารณา ของศาลแพ่งด้วย เว้นแต่ศาลแพ่งจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

หลักการและเหตุผลของมาตรานี้ โดยที่ปัจจุบันมีคดีที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์หรือการบำรุง รักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะ อย่างอื่นเข้าสู่การพิจารณาของศาลมากขึ้น และบางคดีมีความยุ่งยากซับซ้อน กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ สามารถโอนคดีเหล่านั้นไปยังศาลแพ่งซึ่งได้จัดตั้งแผนกคดีพิเศษไว้แล้วอันจะทำให้การพิจารณาคดี มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสมควรกำหนดให้ศาลแพ่งที่รับคดีไว้มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณา นอกเขตศาลได้ เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาได้สืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยมีข้อสังเกตดังนี้

๑. มาตรา ๖/๑ บัญญัติให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้ใช้ดุลพินิจโอนคดีไปยังศาลแพ่ง แต่ไม่ได้ให้คู่ความ มีสิทธิร้องขอให้โอนคดี เนื่องจากโจทก์ผู้ฟ้องคดีสามารถเลือกฟ้องคดีได้อยู่แล้วว่าจะฟ้องที่ศาลที่มีเขต อำนาจตามปกติหรือฟ้องที่ศาลแพ่งซึ่งมีอำนาจรับคดีไว้พิจารณาทั่วราชอาณาจักร เมื่อคู่ความเลือกศาล ที่จะดำเนินคดีแล้ว ขั้นตอนตามมาตรา ๖/๑ เป็นการบริหารจัดการคดีภายในของศาลที่ให้ผู้ฟ้องคดี ลักษณะนี้ไปพิจารณายังศาลแพ่งได้อีกทางหนึ่ง มาตรา ๖/๑ จึงเป็นการเปิดช่องในกรณีที่ผู้พิพากษาในศาล ที่รับฟ้องเห็นว่า ลักษณะของคดีต้องใช้ความชำนาญพิเศษเฉพาะทางซึ่งหากโอนคดีไปศาลแพ่งจะมี ผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาเรื่องนั้น ๆ โดยตรง หรือมีแผนกคดีพิเศษคือแผนกสิ่งแวดล้อม หรือแผนกคดีผู้บริโภค อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษามากขึ้นโดยทำความเข้าใจ เสนอประธานศาลอุทธรณ์เพื่อมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแพ่ง

สำหรับจำเลย แม้จำเลยจะไม่มีสิทธิเลือกศาลที่จะถูกฟ้อง แต่จำเลยมีสิทธิที่จะร้องขอโอนคดี ถ้าเห็นว่าไม่สะดวก หรือจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมตามมาตรา ๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งคำว่า “หรือจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรม” นี้ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง โดยจำเลยสามารถยกขึ้นให้ศาลเห็นได้ว่าหมายความรวมถึงประสิทธิภาพในการดำเนินคดีด้วย

๒. เงื่อนไขของการโอนคดีตามมาตรา ๖/๑ ศาลชั้นต้นต้องใช้ดุลพินิจก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนสามารถทราบจากคำคู่ความและเอกสารที่ยื่นเข้ามาในสำนวน ว่าคดีใดเป็นคดีที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของสังคมเป็นส่วนรวมที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นว่าน่าจะให้ผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์หรือมีความชำนาญเป็นพิเศษในเรื่องนั้น ๆ พิจารณาระยะเวลาก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่า ๗ วัน เป็นกำหนดกรอบเวลาอย่างช้าที่สุดที่จะต้องดำเนินการขอโอนคดี เนื่องจากการกำหนดประเด็นข้อพิพาทในการพิจารณาคดีเป็นเรื่องสำคัญ หากให้ศาลที่รับคำฟ้องไว้พิจารณาเป็นผู้กำหนดประเด็นข้อพิพาท แล้วต่อมามีการโอนคดีให้ศาลแพ่งสืบพยาน ศาลแพ่งอาจมีความเห็นไม่สอดคล้องกับประเด็นข้อพิพาทที่กำหนดไว้แต่แรก นอกจากนี้ การโอนคดีภายหลังวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยานอาจทำให้ผู้พิพากษาศาลแพ่งที่รับโอนคดีไม่อาจบริหารจัดการคดีตั้งแต่เริ่มต้นว่าจะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนี้อย่างไร แม้ความในวรรคสองของมาตรา ๖/๑ จะบัญญัติให้การโอนคดีไม่กระทบกระเทือนถึงกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่จะมีคำสั่งโอนคดี และให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วเป็นกระบวนการพิจารณาของศาลแพ่งด้วยก็ตาม แต่การจะนำคำพยานที่ผู้พิพากษาในศาลอื่นสืบมาใช้ตัดสินคดีอาจไม่สมควรตามหลักการรับฟังพยานหลักฐาน และอาจก่อให้เกิดความล่าช้าขึ้นไปอีกหากศาลแพ่งเห็นว่าพยานที่สืบมาแล้วยังได้ความไม่ชัดเจนเพียงพอ

๓. มาตรานี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้คดีแพ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะและเป็นคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนสามารถเข้าสู่การพิจารณาของศาลแพ่ง ไม่จำกัดแต่เฉพาะคดีที่มีการจัดตั้งแผนกแล้วเท่านั้นถ้อยคำว่า “หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นที่สำคัญ” เป็นการบัญญัติถ้อยคำรองรับคดีประเภทอื่นที่อาจไม่ใช่คดีสิ่งแวดล้อมหรือคดีผู้บริโภค การใช้ถ้อยคำนี้เป็นการเปิดช่องให้ศาลสามารถตีความได้ยืดหยุ่นว่าคดีที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นที่สำคัญคือคดีประเภทใด ซึ่งในเบื้องต้นก็คือคดีที่หากศาลมีคำพิพากษาหรือชี้ขาดตัดสินแล้วจะเกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง และผลของคดีไม่ได้จำกัดเฉพาะคู่ความเท่านั้น

๔. ศาลที่ทำความเห็นมีหน้าที่แจ้งคู่ความให้ทราบว่าศาลได้ทำความเห็นเสนอขอให้โอนคดีไปยังศาลแพ่งในระหว่างพิจารณาคดี โดยเป็นการแจ้งก่อนทำความเห็นเสนอประธานศาลอุทธรณ์ เพื่อไม่ให้คู่ความได้รับผลกระทบในการเตรียมคดี หากคู่ความไม่ทราบว่าศาลที่รับคดีไว้ในตอนแรกทำความเห็นเสนอประธานศาลอุทธรณ์ และเมื่อประธานศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง ในทางปฏิบัติ ก็จะต้องแจ้งคำสั่งให้คู่ความทราบอีกครั้ง

๕. เมื่อมีการโอนคดีตามบทบัญญัตินี้มายังศาลแพ่งแล้วจะต้องนั่งพิจารณาคดีที่ศาลแพ่งเป็นหลัก แต่หากศาลแพ่งเห็นว่าจำเป็นจะพิจารณาคดีในศาลจังหวัดที่มูลคดีเกิด ก็สามารถกระทำได้ตามวรรคสาม ของมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่บัญญัติว่า “คดีที่ศาลแพ่งได้รับไว้พิจารณา พิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมหรือที่ได้โอนไปยังศาลแพ่งตามมาตรา ๖/๑ ให้ศาลแพ่งมีอำนาจ ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ นอกเขตศาลได้ตามที่เห็นสมควร” นอกจากนี้ ศาลแพ่งยังสามารถใช้ วิธีสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ หรือวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (video conference) ทำให้ พยานบุคคลหรือคู่ความไม่จำเป็นต้องเดินทางมาที่ศาลแพ่ง^๑ ทั้งคู่ความมีอำนาจที่จะมอบอำนาจให้ บุคคลใดหรือองค์กรใดดำเนินคดีแทนตามกฎหมายได้อยู่แล้ว

---

^๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรานี้ว่า ถ้ามีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแพ่งแล้ว หากศาลแพ่งออกไปนั่งพิจารณาสืบพยาน ที่ศาลเดิม ก็จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความได้ดียิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘)

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
“มาตรา ๖/๑ คดีที่ยื่นฟ้องไว้ต่อศาลชั้นต้นซึ่งไม่ใช่ศาลแพ่ง ก่อนวันชี้สองสถาน หรือ
ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันในกรณีที่ไม่มีคำสั่งสองสถาน หากศาลที่คดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณาเห็นว่า
ผลของคดีดังกล่าวอาจกระทบต่อการอนุรักษ์หรือการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม
การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นที่สำคัญ และการโอนคดีไปยังศาลแพ่ง
จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็ให้ศาลแจ้งคู่ความทราบและทำความเข้าใจ
เสนอประธานศาลอุทธรณ์เพื่อมีคำสั่งให้โอนคดีนั้นไปยังศาลแพ่งได้ คำสั่งของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

การโอนคดีตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบกระเทือนถึงกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่จะมีคำสั่งให้โอนคดี และให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาของศาลแพ่งด้วย เว้นแต่ศาลแพ่งจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ บทบัญญัติในมาตรา ๔ มาตรา ๔ ทวิ มาตรา ๔ ตรี มาตรา ๔ จัตวา มาตรา ๔ เบญจ มาตรา ๔ ฉ มาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๖/๑ ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติดังต่อไปนี้

(๑) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอภายหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลใด ให้เสนอต่อศาลนั้น

(๒) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้นจำเป็นต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินการไปได้โดยครบถ้วน และถูกต้องนั้น ให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา ๓๐๒

(๓) คำร้องตามมาตรา ๑๐๑ ถ้าได้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดแล้ว ให้เสนอต่อศาลนั้น ในกรณีที่ยังไม่ได้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใด ถ้าพยานหลักฐานซึ่งจะเรียกมาสืบหรือบุคคลหรือทรัพย์หรือสถานที่ที่จะต้องตรวจอยู่ในเขตศาลใด ให้เสนอต่อศาลนั้น

(๔) คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาตที่ศาลได้ให้ไว้ก็ดี คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนบุคคลใดจากฐานะที่ศาลได้แต่งตั้งไว้ก็ดี คำร้องที่เสนอให้ศาลมีคำสั่งใด ที่เกี่ยวกับการถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาตหรือที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งเช่นว่านั้นก็ตี คำร้องขอหรือคำร้องอื่นใดที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งไปแล้วก็ดี ให้เสนอต่อศาลในคดีที่ได้มีคำสั่ง การอนุญาต การแต่งตั้ง หรือคำพิพากษานั้น”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“คดีที่ศาลแพ่งได้รับไว้พิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมหรือที่ได้โอนไปยังศาลแพ่ง ตามมาตรา ๖/๑ ให้ศาลแพ่งมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ นอกเขตศาลได้ตามที่เห็นสมควร”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๔/๑ ในหมวด ๓ อำนาจและหน้าที่ของศาล ลักษณะ ๒ ศาล แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๓๔/๑ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม หรือเพื่อความเหมาะสมสำหรับคดีบางประเภท ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการฟ้องคดี การสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐาน การวินิจฉัยคดี ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้ตามความจำเป็น

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่งเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“การจัดทำสารบบความหรือสารบบคำพิพากษา การรวบรวมเอกสารในสำนวนความ และการเก็บรักษาสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) อาจกระทำในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้ถือว่าสิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวที่รับรองโดยวิธีการที่ศาลกำหนดเป็นสำเนาสารบบความหรือสารบบคำพิพากษา หรือเป็นสำเนาเอกสารในสำนวนความแล้วแต่กรณี และให้ใช้แทนต้นฉบับได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และเมื่อข้อกำหนดนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๖๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“เพื่อประโยชน์แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้เรียกนิติบุคคลตามชื่อหรือตามชื่อที่จดทะเบียนและภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของนิติบุคคลนั้น ให้ถือเอาสำนักงานหรือสำนักงานแห่งใหญ่ซึ่งอยู่ภายในเขตศาลที่จะยื่นฟ้องคดีหรือที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๘ การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารในลักษณะนี้ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทุกฝ่าย รวมทั้งการแจ้งคำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใด อาจดำเนินการโดยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และเมื่อข้อกำหนดนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๓ ทวิ คำคู่ความหรือเอกสารที่เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งไม่ว่าการส่งนั้นจะเป็นหน้าที่ของศาลจัดการส่งเองหรือคู่ความมีหน้าที่จัดการนำส่งก็ตาม ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษในประเทศก็ได้ โดยให้คู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่นำส่งเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งโดยเจ้าพนักงานไปรษณีย์ มีผลเสมือนเจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ สัตต แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๓ สัตต เมื่อโจทก์ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ จัตวา แล้ว ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ศาลดำเนินการส่งให้แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศหรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศหรือโดยผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และเมื่อข้อกำหนดนั้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๓ อัญญา แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๓ อัญญา ในกรณีที่จะต้องส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา ๘๓ ทวิ แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวจนกราชอาณาจักร ถ้าโจทก์ยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องและสามารถแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่าการส่งตามมาตรา ๘๓ สัตต ไม่อาจกระทำได้เพราะเหตุที่ภูมิลำเนาและสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวไม่ปรากฏ หรือเพราะเหตุอื่นใด หรือเมื่อศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๘๓ สัตต แล้ว แต่ไม่อาจทราบผลการส่งได้ ถ้าศาลเห็นสมควร ก็ให้ศาลอนุญาตให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาลแทน ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลจะสั่งให้ส่งโดยวิธีประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นใดด้วยก็ได้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันมีคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของสังคมเป็นส่วนรวม เช่น คดีสิ่งแวดล้อม คดีคุ้มครองผู้บริโภค เข้าสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งคดีเหล่านี้เป็นคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน สมควรกำหนดให้สามารถโอนคดีเหล่านี้ไปยังศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดี โดยกำหนดให้ศาลแพ่งที่รับคดีไว้มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณานอกเขตศาลได้ เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาสามารถออกไปสืบพยานที่อยู่นอกเขตอำนาจด้วยตนเองได้ และกำหนดให้ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่ง อันจะช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมการเก็บรักษาข้อมูลคดีของศาลโดยการจัดเก็บในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการส่งคำคู่ความและเอกสารระหว่างศาลกับคู่ความ หรือระหว่างคู่ความด้วยกัน และกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีไปยังจำเลยหรือบุคคลภายนอกที่อยู่นอกราชอาณาจักร เพื่อให้มีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

**ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
ว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย
ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการของจำเลยนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๙)**

เดิมการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักร มี ๒ ช่องทาง คือ ช่องทางแรก การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไปยังประเทศที่มีข้อตกลงเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางการศาลกับไทย จะกระทำผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมในฐานะผู้ประสานงานกลาง ช่องทางที่สอง สำหรับประเทศที่ไม่มีข้อตกลงเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางการศาลกับไทยจะต้องกระทำผ่านช่องทางทางการทูต คือส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศให้ช่วยประสานงานให้ ซึ่งอาจใช้เวลานานและในบางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากต่างประเทศ ในปัจจุบันการสื่อสารและการคมนาคมระหว่างประเทศพัฒนาไปมาก การส่งเอกสารทางไปรษณีย์ระหว่างประเทศมีความรวดเร็ว น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ทั้งคู่ความเองที่เป็นคดีความในไทยก็มีภูมิลำเนาที่หลากหลายมากขึ้น การใช้ช่องทางทางการทูตในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องเป็นช่องทางหลักเพียงช่องทางเดียว ก่อให้เกิดความล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้ศาลต้องเลื่อนคดีหรือคู่ความที่อยู่ต่างประเทศเองก็มิได้รับแจ้งว่าถูกฟ้องเป็นคดีในประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๘๓ สัตต กำหนดให้การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยที่มีภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการของจำเลยนอกราชอาณาจักร สามารถส่งโดยไปรษณีย์ระหว่างประเทศได้ โดยให้มีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดประธานศาลฎีกา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีในประเทศไทยให้รวดเร็วและคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่ถูกฟ้องตามหลัก Due process ด้วย

(๑) ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการของจำเลยนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้เฉพาะการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย

“มาตรา ๘๓ สัตต เมื่อโจทก์ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ จัตวา แล้ว ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ศาลดำเนินการส่งให้แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศหรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศหรือโดยผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และเมื่อข้อกำหนดนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มีข้อสังเกตว่า มาตรา ๘๓ สัตต ที่แก้ไขใหม่ กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ตั้งต้นคดี ตาม มาตรา ๘๓ ทวิ และมาตรา ๘๓ จัตวา เท่านั้น หากเป็นกรณีส่งคำคู่ความ คำร้อง คำแถลงหรือ เอกสารอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ทวิแล้ว ต้องเป็นไปตามมาตรา ๘๓ ตริ กล่าวคือ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนา อยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับ คำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นนั้นหรือ ทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการ ในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ ที่ศาล

อย่างไรก็ดี คำว่า การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีให้แก่จำเลยตามมาตรา ๘๓ สัตต นั้น รวมถึง เอกสารท้ายคำฟ้อง คำแปลหมายเรียก และคำแปลคำฟ้องด้วย

(๒) ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้เฉพาะกรณีไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ในปัจจุบัน ประเทศที่มีข้อตกลงเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางการศาลกับไทย จะกระทำผ่านสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเทศ ด้วยกัน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ออสเตรเลีย ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐเกาหลี การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดี ให้แก่จำเลย จะต้องดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ในทางปฏิบัติ ศาลจะส่งเอกสารได้แก่ หมายเรียก พร้อมคำแปล สำเนาคำฟ้องพร้อมคำแปล และหนังสือร้องขอเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาราชการมายังสำนักงาน ศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรมในฐานะผู้ประสานงานกลางจะส่งเรื่องไปยังผู้ประสานงานกลางของแต่ละประเทศ ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม สาธารณรัฐประชาชนจีน สำนักงานแอดทอร์นีย์ เจเนอรัล ออสเตรเลีย กระทรวงยุติธรรม ราชอาณาจักรสเปน กรมบริหารงานศาลของกระทรวงยุติธรรม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และ องค์การบริหารงานศาลยุติธรรมแห่งชาติ สาธารณรัฐเกาหลี

สำหรับประเทศอื่นๆ นอกจาก ๕ ประเทศนี้ ไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี จึงต้อง ดำเนินการตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาฉบับนี้

(๓) ศาลต้องมีคำสั่งว่าจะให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หรือส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ หรือโดยผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ

“ข้อ ๓ ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดวิธีการส่งหมายเรียก และคำฟ้องตั้งต้นคดีไว้โดยเฉพาะ ให้ศาลมีคำสั่งว่าจะให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ หรือโดยผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ”

มีข้อสังเกตว่า การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาขอหรือสำนักทำางานของจำเลยนอกราชอาณาจักร จะใช้วิธีใดแล้วแต่ศาลเห็นสมควร กล่าวคือ วิธีแรก ศาลอาจสั่งให้ส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ ซึ่งตามพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ และไปรษณียนิเทศ ข้อ ๙๒ บัญญัติว่าไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หมายถึง บริการที่บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด รับดำเนินการต่อส่งต่าง ๆ ที่ส่งทางไปรษณีย์ด้วยความรวดเร็วและแน่นอนเป็นพิเศษ หรือ EMS (Express Mail Service) วิธีที่สอง ศาลอาจสั่งให้ส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ เช่น บริษัท FedEx, DHL, UPS เป็นต้น และวิธีสุดท้ายศาลอาจสั่งให้ส่งตามวิธีเดิมคือ ส่งมายังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ โดยศาลควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในแต่ละวิธีเปรียบเทียบกับความรวดเร็วในการจัดส่ง ระบบการตรวจสอบผลการส่ง

หากเป็นการส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ ศาลต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบกิจการดังกล่าวและระบบการตรวจสอบผลการส่ง โดยหากศาลเห็นสมควร อาจพิจารณาเลือกใช้ผู้ประกอบกิจการที่มีระบบการตรวจสอบผลการส่งที่สามารถตรวจสอบการจัดส่งเอกสารได้ในทุกขั้นตอนและมีลายมือชื่อผู้รับเอกสารด้วย

(๔) โจทก์วางเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี

“ข้อ ๔ ให้โจทก์วางเงินสำหรับใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี ตามระเบียบปฏิบัติของศาล หากมีเงินดังกล่าวเหลืออยู่ให้คืนแก่ผู้มีสิทธิได้รับโดยเร็ว

หากเงินที่โจทก์วางไว้ตามวรรคหนึ่งไม่เพียงพอ ให้ศาลสั่งโจทก์วางเงินเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร”

หลักเกณฑ์ในข้อนี้ที่กำหนดให้โจทก์วางเงินค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร เฉพาะการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี โดยให้ศาลออกระเบียบปฏิบัติกำหนดอัตราการส่ง เนื่องจากในแต่ละพื้นที่จะมีอัตราค่าส่งเอกสารไปต่างประเทศที่แตกต่างกัน ในทางปฏิบัติอาจมีการขอข้อมูลจากบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด หรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ เช่น บริษัท FedEx, DHL, UPS ถึงอัตราค่าบริการการส่งเอกสารไปต่างประเทศก่อนออกระเบียบปฏิบัติกำหนดอัตราการส่ง

หากคู่ความไม่วางเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง ย่อมมีผลเช่นเดียวกับกรณีโจทก์ไม่นำส่งหมายเรียก และสำเนาคำฟ้องในประเทศ เป็นทั้งฟ้อง ตามมาตรา ๑๗๔ (๑) และค่าธรรมเนียมการส่งหมายมิใช่ค่าธรรมเนียมศาล แม้โจทก์ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล จึงไม่รวมถึงค่าธรรมเนียมการส่งหมาย (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกา ที่ ๔๘๘๖/๒๕๕๖)

(๕) เมื่อศาลสั่งให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หรือส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการจัดส่งภายในวันทำการถัดไป

“ข้อ ๘ เมื่อจะต้องส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัดว่า พร้อมคำแปลตามข้อกำหนดนี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดส่งภายในวันทำการถัดไป เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือโจทก์ยังมีได้วางเงินค่าใช้จ่ายตามข้อ ๔ ก็ให้จัดส่งภายในวันทำการถัดจากวันที่ เหตุจำเป็นนั้นได้หมดสิ้นไป หรือได้มีการวางเงินค่าใช้จ่ายนั้นแล้ว”

ข้อกำหนดข้อนี้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการจัดส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีโดยไม่ชักช้า กล่าวคือ ภายในวันทำการถัดไป หากเป็นการส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศสามารถส่งได้ที่ทำการไปรษณีย์ หรือหากเป็นการส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ อาจมีการอำนวยความสะดวกด้วยการเข้ามารับเอกสารที่ศาลให้ด้วย

(๖) เมื่อศาลสั่งให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หรือส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องติดตามผลการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่น แล้วพิมพ์ผลการส่งจากระบบการตรวจสอบเพื่อนำไปรวมไว้ในสำนวนหรือเสนอศาลเพื่อมีคำสั่งว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

“ข้อ ๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ติดตามผลการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นแล้วแต่กรณี แล้วพิมพ์ผลการส่งจากระบบการตรวจสอบดังกล่าว เพื่อดำเนินการต่อไปตามข้อ ๑๐

ข้อ ๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ ให้ส่งทาง ผู้ประกอบกิจการดังกล่าวที่น่าเชื่อถือและมีระบบการตรวจสอบผลการส่ง และให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ติดตามผลการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นแล้วแต่กรณี แล้วพิมพ์ผลการส่งจากระบบการตรวจสอบ ดังกล่าว เพื่อดำเนินการต่อไปตามข้อ ๑๐

ข้อ ๑๐ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบผลการส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใด ตามมาตรา ๘๓ จัตวา พร้อมคำแปลแล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าสามารถส่งเอกสารดังกล่าวได้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานประกอบ การแจ้งผลนั้นรวมไว้ในสำนวน

(๒) ถ้าไม่สามารถส่งเอกสารดังกล่าวได้ หรือไม่ได้รับแจ้ง หรือไม่ปรากฏผลการส่งภายใน ระยะเวลาอันสมควร ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานผลเสนอศาลเพื่อให้มีคำสั่งว่าจะดำเนินการส่งด้วยวิธีการอย่างไรต่อไป โดยไม่ต้องรอให้คู่ความที่เกี่ยวข้องแถลงต่อศาลอีก แต่ถ้าศาลได้กำหนดวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในการส่งเอกสารดังกล่าวในครั้งหลังนี้ไว้แล้วก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติที่

ในปัจจุบัน ระบบการตรวจสอบผลการส่งของทั้งไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศและการส่งโดยผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ จะกระทำทางอินเทอร์เน็ต โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบนำเอกสารไปส่งและชำระเงินจะได้รหัสในการตรวจสอบมา เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องนำรหัสดังกล่าวไปตรวจสอบในเว็บไซต์แล้วพิมพ์ผลการตรวจสอบมารวมไว้ในสำนวน หากไม่สามารถส่งเอกสารดังกล่าวได้ หรือไม่ได้รับแจ้ง หรือไม่ปรากฏผลการส่งภายใน ระยะเวลาอันสมควร ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานผลเสนอศาลเพื่อให้มีคำสั่งว่าจะดำเนินการส่งด้วยวิธีการอย่างไรต่อไปโดยไม่ต้องรอให้คู่ความที่เกี่ยวข้องแถลงต่อศาลอีก

(๗) การส่งส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นคดีผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ

“ข้อ ๗ ในกรณีศาลสั่งให้ส่งผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ให้ศาลส่งหนังสือร้องขอที่จะให้ศาลต่างประเทศส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใด ตามมาตรา ๘๓ จัตวา ให้ โดยรับรองว่าโจทก์จะเป็นผู้ชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและศาลที่ร้องขอยินดี จะให้ความร่วมมือแก่ศาลของประเทศที่รับคำร้องขอในลักษณะเดียวกันไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม พร้อมหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา ที่จะขอให้ส่ง พร้อมคำแปล เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นหรือเป็นภาษาอังกฤษ

ให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งเรื่องที่ได้รับตามวรรคหนึ่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศโดยเร็ว เพื่อร้องขอให้รัฐบาลของประเทศนั้นติดต่อกับศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจทำการส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา พร้อมคำแปลตามที่ได้รับการร้องขอ ในกรณี ที่ได้รับแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศว่ามีค่าใช้จ่ายในการส่งเอกสารดังกล่าว ให้สำนักงานศาลยุติธรรม แจ้งศาลที่ร้องขอเพื่อทำการเบิกจ่ายจากเงินค่าใช้จ่ายที่โจทก์วางไว้ตามข้อ ๔”

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องผ่านวิธีการทูต ศาลต้องส่งสำเนาคำฟ้องหมายเรียก เอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมคำแปลหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องและหนังสือร้องขอ เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นหรือภาษาอังกฤษมายังสำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรมจะส่งเรื่องไปที่กระทรวงการต่างประเทศให้ช่วยดำเนินการให้ หากกระทรวงต่างประเทศแจ้งมายังสำนักงานศาลยุติธรรมว่า มีค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสารเป็นประการใด สำนักงานศาลยุติธรรมจะแจ้งให้ศาลทราบเพื่อนำเงินที่คู่ความวางไว้มาชำระ

(๘) ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการของจำเลยนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้บังคับแก่กรณีร้องสอดตามมาตรา ๕๗ (๓) ด้วย

“ข้อ ๙ ให้นำความในข้อ ๓ ถึงข้อ ๘ มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีการเรียกบุคคลภายนอกซึ่งไม่มี ภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรเข้ามาเป็นคู่ความตามมาตรา ๕๗ (๓) โดยอนุโลม”

ข้อกำหนดนี้ใช้ในกรณีที่ศาลหมายเรียกหรือคู่ความร้องขอให้ศาลหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีด้วย ตามมาตรา ๕๗ (๓) (ก) ตามคำขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำเป็นคำร้องแสดงเหตุว่าตนอาจฟ้องหรือถูกคู่ความเช่นว่านั้นฟ้องตนได้ เพื่อการใช้สิทธิไล่เบียด หรือเพื่อใช้ค่าทดแทน ถ้าหากศาลพิจารณาให้คู่ความเช่นว่านั้นแพ้คดี หรือ (ข) โดยคำสั่งของศาลเมื่อศาลนั้นเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ ในกรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคลภายนอกเข้ามาในคดี หรือศาลเห็นจำเป็นที่จะเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีดังกล่าว แล้วให้เรียกด้วยวิธียื่นคำร้องเพื่อให้หมายเรียกพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ หรือในเวลาใด ๆ ต่อมาก่อนมีคำพิพากษาโดยได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อศาลเป็นที่พอใจว่าคำร้องนั้นไม่อาจยื่นก่อนนั้นได้

การส่งหมายเรียกบุคคลภายนอกในกรณีนี้ต้องมีสำเนาคำขอหรือคำสั่งของศาล แล้วแต่กรณี และคำฟ้องตั้งต้นคดีนั้นแนบไปด้วย

(๙) ศาลอาจออกระเบียบปฏิบัติของศาลในเรื่องวิธีการส่ง การติดตามผล การแจ้งผลการส่งการเสนอหลักฐานแสดงภูมิลำเนาของคู่ความ และอัตราและการวางเงินค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสารได้

“ข้อ ๑๑ เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ให้ศาลจัดวางระเบียบปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อข้อกำหนดนี้ เช่น

(๑) วิธีการส่ง การติดตามผล และการแจ้งผลการส่ง ตลอดจนระยะเวลาดำเนินการ โดยให้คำนึงถึงความประหยัด สะดวก และรวดเร็วของคู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเสนอหลักฐานแสดงภูมิลำเนาหรือที่ตั้งสำนักทำราชการของคู่ความหรือบุคคลที่เอกสารจะต้องส่งไปถึง

(๓) อัตราและการวางเงินค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร”

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี

แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักร

พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๓ สัตต แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๘ ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดวิธีการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีไว้โดยเฉพาะ ให้ศาลมีคำสั่งว่าจะให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ หรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ หรือโดยผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ

การส่งคำแปลหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา ให้บังคับตามวรรคหนึ่งด้วย

ข้อ ๔ ให้โจทก์วางเงินสำหรับใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามระเบียบปฏิบัติของศาล หากมีเงินดังกล่าวเหลืออยู่ให้คืนแก่ผู้มีสิทธิได้รับโดยเร็ว

หากเงินที่โจทก์วางไว้ตามวรรคหนึ่งไม่เพียงพอ ให้ศาลสั่งโจทก์วางเงินเพิ่มเติมตามความเห็นสมควร

ข้อ ๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบติดตามผลการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นแล้วแต่กรณี แล้วพิมพ์ผลการส่งจากระบบการตรวจสอบดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไปตามข้อ ๑๐

ข้อ ๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งทางผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ ให้ส่งทางผู้ประกอบกิจการดังกล่าวที่น่าเชื่อถือและมีระบบการตรวจสอบผลการส่ง และให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบติดตามผลการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นแล้วแต่กรณี แล้วพิมพ์ผลการส่งจากระบบการตรวจสอบดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไปตามข้อ ๑๐

ข้อ ๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ส่งผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ให้ศาลส่งหนังสือร้องขอที่จะให้ศาลต่างประเทศส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา ให้ โดยรับรองว่าโจทก์จะเป็นผู้ชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและศาลที่ร้องขอยินดีจะให้ความร่วมมือแก่ศาลของประเทศที่รับคำร้องขอในลักษณะเดียวกันไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม

พร้อมหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา ที่จะขอให้ส่ง พร้อมคำแปลเป็นภาษาราชการของประเทศนั้นหรือเป็นภาษาอังกฤษ

ให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งเรื่องที่ได้รับตามวรรคหนึ่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศโดยเร็วเพื่อร้องขอให้รัฐบาลของประเทศนั้นติดต่อกับศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจทำการส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา พร้อมคำแปลตามที่ได้รับการร้องขอ ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศว่ามีค่าใช้จ่ายในการส่งเอกสารดังกล่าว ให้สำนักงานศาลยุติธรรมแจ้งศาลที่ร้องขอเพื่อทำการเบิกจ่ายจากเงินค่าใช้จ่ายที่โจทก์วางไว้ตามข้อ ๔

ข้อ ๘ เมื่อจะต้องส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา พร้อมคำแปลตามข้อกำหนดนี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดส่งภายในวันทำการถัดไป เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือโจทก์ยังมีได้วางเงินค่าใช้จ่ายตามข้อ ๔ ก็ให้จัดส่งภายในวันทำการถัดจากวันที่เหตุจำเป็นนั้นได้หมดสิ้นไปหรือได้มีการวางเงินค่าใช้จ่ายนั้นแล้ว

ข้อ ๙ ให้นำความในข้อ ๓ ถึงข้อ ๘ มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีการเรียกบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรเข้ามาเป็นคู่ความตามมาตรา ๕๗ (๓) โดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบผลการส่งหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๘๓ จัตวา พร้อมคำแปลแล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าสามารถส่งเอกสารดังกล่าวได้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานประกอบการแจ้งผลนั้นรวมไว้ในสำนวน

(๒) ถ้าไม่สามารถส่งเอกสารดังกล่าวได้ หรือไม่ได้รับแจ้ง หรือไม่ปรากฏผลการส่งภายในระยะเวลาอันสมควร ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานผลเสนอศาลเพื่อให้มีคำสั่งว่าจะดำเนินการส่งด้วยวิธีการอย่างไรต่อไป โดยไม่ต้องรอให้คู่ความที่เกี่ยวข้องแถลงต่อศาลอีก แต่ถ้าศาลได้กำหนดวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในการส่งเอกสารดังกล่าวในครั้งหลังนี้ไว้แล้วก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติที่นั้นทันที

ข้อ ๑๑ เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ให้ศาลจัดวางระเบียบปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อข้อกำหนดนี้ เช่น

(๑) วิธีการส่ง การติดตามผล และการแจ้งผลการส่ง ตลอดจนระยะเวลาดำเนินการ โดยให้คำนึงถึงความประหยัด สะดวก และรวดเร็วของคู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเสนอหลักฐานแสดงภูมิลำเนาหรือที่ตั้งสำนักทำการงานของคู่ความหรือบุคคลที่เอกสารจะต้องส่งไปถึง

(๓) อัตราและการวางเงินค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร

ข้อ ๑๒ ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เป็นไปโดยเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ข้อ ๑๓ ให้ประธานศาลฎีการักษาการและมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับทางปฏิบัติ รวมทั้งออกระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือคำแนะนำเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

วิระพล ตั้งสุวรรณ

ประธานศาลฎีกา

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) เรื่องการให้ศาลจังหวัดมีอำนาจรับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงและการให้ศาลจังหวัดต้องพิจารณาคดีที่ขณะฟ้องเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดต่อไป แม้ภายหลังจะมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘)

๑. การให้ศาลจังหวัดมีอำนาจรับพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง (มาตรา ๑๙/๑ วรรคหนึ่ง)

“มาตรา ๑๙/๑ บรรดาคดีที่เกิดขึ้นในเขตศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวงนั้น ถ้ายื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญารุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรีหรือศาลจังหวัด ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลดังกล่าวที่จะยอมรับพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้นหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจก็ได้ และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด หากศาลแพ่งศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญารุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัดได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีเช่นนั้นไว้แล้ว ให้ศาลดังกล่าวพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไป”

หลักการตามวรรคนี้คล้ายคลึงกับหลักตามมาตรา ๑๖ วรรคสาม ที่ให้ศาลแพ่งหรือศาลอาญาใช้ดุลพินิจยอมรับคดีที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจของตนไว้พิจารณาพิพากษาได้ โดยหลักการนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่า ศาลแพ่งหรือศาลอาญาต้องใช้ดุลพินิจมาตั้งแต่ขณะที่ยื่นฟ้อง หากหลังผลรับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ภายหลังจะกลับปฏิเสธไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาต่อไปไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔๕/๒๕๑๘)

หลักการที่กล่าวมานี้ใช้เฉพาะกรณีที่คดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลแขวงตั้งแต่ต้นคือขณะยื่นฟ้อง เหตุผลที่ต้องแก้ไขเนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑๖ วรรคสี่ของพระธรรมนูญศาลยุติธรรมเดิม ห้ามศาลจังหวัดรับคดีของศาลแขวง^๑ ซึ่งในทางปฏิบัติปรากฏบ่อยครั้งที่ศาลจังหวัดรับคดีของศาลแขวง (หมายถึงคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงมาตั้งแต่ต้นเมื่อพิจารณาตามคำฟ้อง) ไว้พิจารณาโดยผิดหลง แล้วมาทราบภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงจึงมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงทำให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณามาแล้วได้รับความเดือดร้อน พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๙/๑ วรรคหนึ่งที่แก้ไขใหม่ จึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดให้ศาลจังหวัดมีดุลพินิจที่จะรับคดีของศาลแขวงไว้พิจารณาพิพากษาได้โดยอาจพิจารณาประโยชน์ของคู่ความเป็นหลัก ทั้งนี้ ศาลจังหวัดต้องพิจารณาตั้งแต่ในชั้นรับฟ้องหากจะไม่รับก็ต้องมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงทันทีเพราะหากมีคำสั่งรับฟ้องไว้แล้วกฎหมายบังคับให้ศาลจังหวัดพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสำหรับคดีอาญาที่ต้องไต่สวนมูลฟ้องตราบไต่ศาลจังหวัดยังไม่มีคำสั่งประทับฟ้องต้องถือว่ายังอยู่ในเวลาที่สามารโอนคดีไปยังศาลแขวงได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๑๕/๒๕๒๓ (ป) และที่ ๒๐๒๘/๒๕๒๓)

^๑ ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลจังหวัด และคดีนั้นเกิดขึ้นในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ให้ศาลจังหวัดนั้นมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ

การใช้ดุลพินิจยอมรับพิจารณาคดีนี้ ศาลจังหวัดอาจมีคำสั่งโดยชัดแจ้งว่า พิเคราะห์คำฟ้องแล้ว เห็นว่า เป็นคดีเกิดขึ้นในเขตศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง (ไม่ว่าศาลจะตรวจคำฟ้องแล้วเห็นเอง หรือโจทก์แถลงมาในคำฟ้อง) แต่เห็นควรยอมรับไว้พิจารณาต่อไป แล้วสั่งรับฟ้อง หรืออาจมีการยอมรับ คดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษาโดยปริยายได้ เช่น ศาลจังหวัดสั่งให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลเพิ่ม (เทียบเคียง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๙๕/๒๕๓๔) หรือโจทก์ฟ้องพร้อมกับยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล แล้วศาลจังหวัดสั่งรับคำร้องและนัดไต่สวน เจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อให้การโอนคดีเกิดขึ้นเร็วที่สุด หากศาลจังหวัดจะไม่ยอมรับคดีไว้พิจารณา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสียหายแก่คู่ความที่อาจเพิ่มขึ้น หากยิ่งปล่อยระยะเวลาไว้นาน เมื่อศาลจังหวัดใช้ดุลพินิจยอมรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ก็ย่อมมีอำนาจ พิพากษาพิพากษาคดีต่อไปจนแล้วเสร็จ และการใช้ดุลพินิจดังกล่าวย่อมเป็นยุติจะโอนคดีกลับมายัง ศาลแขวงภายหลังไม่ได้

มีข้อสังเกตว่า มาตรฐานที่ใช้กับกรณีนี้ที่เขตศาลของศาลจังหวัดและศาลแขวงทับซ้อนกัน กล่าวคือ เขตของศาลจังหวัดนั้นมีศาลแขวงตั้งอยู่ด้วย เมื่อกฎหมายใช้คำว่า “ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลดังกล่าว ที่จะยอมรับพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้นหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ” ดังนั้น หากโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัด และคดีอยู่ในเขตศาลของทั้งศาลจังหวัดและศาลแขวง แต่อยู่ใน อำนาจของศาลแขวงและศาลจังหวัดจะไม่ยอมรับคดีไว้พิจารณา ควรจะต้องมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวง เท่านั้น จะสั่งคืนคำฟ้องให้โจทก์ไปยื่นต่อศาลแขวงไม่ได้

หลักการที่กล่าวมานี้ใช้กับศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญา กรุงเทพมหานคร หรือศาลอาญาธนบุรีด้วย

๒. การให้ศาลจังหวัดต้องพิจารณาคดีที่ขณะฟ้องเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดต่อไป แม้ภายหลังจะมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป (มาตรา ๑๙/๑ วรรคสอง)

“ในกรณีที่ขณะยื่นฟ้องคดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัดอยู่แล้ว แต่ต่อมาจะมีพฤติการณ์ เปลี่ยนแปลงไปทำให้คดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ก็ให้ศาลนั้นพิจารณาพิพากษาคดี ดังกล่าวต่อไป”

หลายคดีที่ขณะยื่นฟ้องอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดแต่ต่อมาเกิดพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป เช่น ในคดีแพ่งทุนทรัพย์ของคดีนั้นเกิดลดลงต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือในคดีอาญาเมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้อง แล้วมีคำสั่งให้ประทับฟ้องเฉพาะข้อหาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงเช่นนี้ก็มีการโอนคดีไปยังศาลแขวง ทำให้เกิดข้อโต้แย้งกันระหว่างศาลแขวงกับศาลจังหวัดยังเป็นการเพิ่มความเดือดร้อนแก่คู่ความและ คดีต้องล่าช้าออกไปพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๙/๑ วรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ จึงได้แก้ไขปัญหา โดยกำหนดว่า ถ้าในขณะยื่นฟ้องคดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัด (ดูตามคำฟ้อง) แม้ภายหลังปรากฏว่า พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปให้ศาลจังหวัดต้องพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไปและจะสั่งโอนคดีไปยัง ศาลแขวงไม่ได้ หลักการเดียวกันนี้ใช้ได้กับศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรีด้วย

เมื่อมีเหตุภายหลังจากที่ศาลจังหวัดรับฟ้องแล้วทำให้กลายเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง เช่นนี้ ศาลจังหวัดโดยผู้พิพากษานายเดียวกัพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ตามมาตรา ๒๕ (๔) หรือ (๕)^๒

หลักการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นคนละกรณีกัน กล่าวคือวรรคหนึ่งเป็นกรณีที่ขณะยื่นฟ้อง เห็นได้ชัดเจนในคำฟ้องอยู่แล้วว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลแขวง เพียงแต่อาจรับไว้โดยผิดหลง ส่วนกรณี ตามวรรคสอง เป็นเรื่องที่ตามคำฟ้อง คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัด แต่ต่อมามีประเด็นเรื่องจำนวน ทุนทรัพย์ที่ลดลงหรือขณะยื่นฟ้องเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ แต่ต่อมาจำเลยให้การต่อสู้คดีทำให้กลายเป็น คดีมีทุนทรัพย์และทุนทรัพย์ที่พิพาทอยู่ในอำนาจศาลแขวง หรือได้สอบสวนมูลฟ้องและประทับฟ้องเฉพาะ ข้อหาที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง ดังนั้นทั้งสองวรรคจึงแยกต่างหากจากกันและวรรคสองไม่ได้อยู่ ภายใต้อำนาจของวรรคหนึ่ง

ตัวอย่าง โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินที่ศาลจังหวัดเนื่องจากเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ต่อมา จำเลยให้การต่อสู้ว่าที่ดินดังกล่าวจำเลยได้กรรมสิทธิ์มาโดยการครอบครองปรปักษ์ซึ่งเป็นการต่อสู้เรื่อง กรรมสิทธิ์ในที่ดิน จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ และปรากฏว่าทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เช่นนี้ ศาลจังหวัดต้องพิจารณาคดีต่อไป จะโอนมาให้ศาลแขวงไม่ได้

ตัวอย่าง โจทก์ซึ่งเป็นราษฎรฟ้องจำเลยข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาที่ศาลจังหวัด ต่อมา เมื่อได้สอบสวนมูลฟ้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าไม่ใช่การโฆษณา แต่เป็นเพียงหมิ่นประมาทตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ เท่านั้น ศาลจังหวัดไม่สามารถโอนคดีมาศาลแขวงได้ ต้องพิจารณา พิพากษาต่อไป

เมื่อมาตรานี้มีผลใช้บังคับแล้ว ศาลจังหวัดไม่สามารถโอนคดีมายังศาลแขวงโดยอาศัยมาตรา ๑๖ วรรคสี่ เดิมได้อีก แม้เป็นคดีที่ยื่นฟ้องก่อนวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ แต่หากศาลจังหวัดมีคำสั่งโอนคดี มาก่อนวันดังกล่าวและเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลแขวงก็สามารถรับโอนคดีได้ นอกจากนี้ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ วรรคสี่เดิมที่ให้ศาลจังหวัดโอนคดีที่ทุนทรัพย์พิพาท ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จึงใช้เป็นบรรทัดฐานไม่ได้อีกต่อไป เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๐๐/๒๕๕๕ โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดราชบุรีขอให้ขับไล่จำเลยและ บริวารออกไปจากที่ดินพิพาท อันเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ แต่เมื่อจำเลยให้การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทว่าเป็นของจำเลย คดีจึงเปลี่ยนเป็นคดีที่มีคำขอให้ ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้หรือเป็นคดีมีทุนทรัพย์มิใช่คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์ อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้อีกต่อไป เมื่อราคาทรัพย์สินที่พิพาทซึ่งเป็นทุนทรัพย์ของคดีไม่เกิน สามแสนบาท คดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษา ศาลจังหวัดราชบุรีชอบที่จะมี คำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงราชบุรีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคสี่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๗๗/๒๕๔๗ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอต่อศาลจังหวัดสุรินทร์ว่า ผู้ร้อง ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเฉพาะส่วนโดยการครอบครองปรปักษ์ เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจ คำนวณเป็นราคาเงินได้ แต่เมื่อผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่าที่ดินเป็นของผู้คัดค้าน ผู้ร้องไม่ได้กรรมสิทธิ์

^๒ คำอธิบายระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม, ไพโรจน์ วายุภาพ, สำนักพิมพ์วิญญูชน พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ หน้า ๑๒๗

ในที่ดินคดีจึงเปลี่ยนเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน อันเป็นคดีมีทุนทรัพย์ มีใช้คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้อีกต่อไป เมื่อทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงสุรินทร์ที่จะพิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๔) ศาลจังหวัดสุรินทร์ชอบที่จะมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงสุรินทร์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๕๐ แม้ศาลจังหวัดนครปฐมจะได้รับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาและดำเนินการสืบพยานโจทก์จำเลยจนเสร็จและอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษาก็ตาม แต่เมื่อปรากฏภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนครปฐมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง (๔) ไม่ใช่คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนครปฐมเสียแล้ว ศาลจังหวัดนครปฐมย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนี้ได้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจศาลจังหวัดนครปฐมที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป ดังนั้น การที่ศาลจังหวัดนครปฐมมีคำสั่งโอนคดีเรื่องนี้ไปยังศาลแขวงนครปฐม ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้นั้นเป็นการชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคท้ายแล้ว และเมื่อศาลแขวงนครปฐมจะเป็นผู้พิจารณาคดีนี้ต่อไป ผู้พิพากษาศาลแขวงนครปฐมจึงมีอำนาจทำคำพิพากษาคดีนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๑/๒๕๕๐ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทองค์การบริหารส่วนตำบลจำเลยขออนุญาตนำรถแบ็กโฮเข้าไปขุดหน้าดินในที่ดินดังกล่าวเพื่อนำไปถมทางเกวียนให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนสัญจรไปมา โดยมีข้อตกลงว่าเมื่อจำเลยขุดหน้าดินแล้ว จำเลยยอมให้โจทก์ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวได้เหมือนเดิม แต่เมื่อจำเลยได้ขุดหน้าดินเสร็จสิ้นแล้ว จำเลยได้นำป้ายปักไว้ว่า ห้ามจับปลาในร่องน้ำ และห้ามมิให้โจทก์เข้าเกี่ยวข้องกับร่องน้ำกับได้นำราษฎรเข้าไปจับปลาที่โจทก์เลี้ยงไว้ในร่องน้ำ การกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดต่อโจทก์เพราะไม่สามารถทำนาในที่ดินส่วนที่จำเลยขุดหน้าดินไป ไม่สามารถใช้น้ำในร่องน้ำปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงปลาในร่องน้ำได้ ขอให้พิพากษาว่าที่ดินส่วนที่จำเลยขุดเป็นร่องน้ำเป็นที่ดินที่โจทก์มีสิทธิครอบครอง ห้ามจำเลยและบริวารเข้าเกี่ยวข้อง และเรียกค่าเสียหายที่ต้องขาดผลประโยชน์ในการใช้ที่ดินที่จำเลยขุดเป็นร่องน้ำ แม้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ แต่พฤติการณ์ของจำเลยตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมาเห็นได้ชัดว่าจำเลยได้โต้แย้งว่าที่พิพาทไม่ใช่ที่ดินของโจทก์แต่เป็นที่ดินสาธารณะ จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้หรือเป็นคดีมีทุนทรัพย์ โดยถือทุนทรัพย์เท่ากับราคาที่ดินพิพาทส่วนที่โจทก์เรียกร้องที่ดินพิพาทมีราคา ๘๑,๖๔๘ บาท ส่วนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องเอาจากจำเลยเป็นเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท เมื่อราคาที่ดินและค่าเสียหายรวมกันเป็นเงิน ๑๖๑,๖๔๘ บาท ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงสุรินทร์ที่จะพิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๔) ศาลจังหวัดสุรินทร์ชอบที่จะโอนคดีเรื่องนี้ไปให้ศาลแขวงสุรินทร์พิจารณาพิพากษาต่อไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคท้าย การที่ศาลแขวงสุรินทร์มีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งรับโอนคดีแล้วมีคำสั่งใหม่เป็นว่าไม่รับโอนคดีและให้จำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความจึงไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๘๐/๒๕๕๐ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองถอนคำคัดค้านการนำชี้แนวเขตที่ดินของโจทก์ อันเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ จำเลยทั้งสองให้การว่า จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่จำเลยที่ ๑ สังกัดอยู่เป็นเจ้าของที่ดินพิพาทเป็นเรื่องที่โต้เถียงแย้งความเป็นเจ้าของในที่ดินพิพาทซึ่งเป็นประเด็นหลัก ส่วนคำขอให้จำเลยทั้งสองถอนคำคัดค้านการนำชี้แนวเขตที่ดินของโจทก์เป็นผลอันสืบเนื่อง จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก เมื่อที่ดินพิพาทราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาทเศษ จึงเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงพระนครศรีอยุธยาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๔) ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องโอนคดีไปให้ศาลแขวงพระนครศรีอยุธยาพิจารณาพิพากษาต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๖๕/๒๕๕๐ โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดลพบุรีขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาท จำเลยให้การว่า จำเลยอยู่ในที่ดินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของผู้ร้องสอด ซึ่งถือไม่ได้ว่าจำเลยต่อสูกรรมสิทธิ์จึงเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ แต่เมื่อผู้ร้องสอดยื่นคำร้องสอดโดยอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นของผู้ร้องสอด มอบหมายให้จำเลยดูแลทำประโยชน์ตลอดมาผู้ร้องสอดมีความจำเป็นที่จะต้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในคดี ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๗ (๑) ขอให้พิพากษาห้ามโจทก์เข้าเกี่ยวข้องหรือกระทำการใด ๆ หรืออ้างสิทธิในที่ดินพิพาท ศาลจังหวัดลพบุรีมีคำสั่งอนุญาต คำร้องสอดของผู้ร้องสอดถือเสมือนเป็นคำให้การและฟ้องแย้งโจทก์อยู่ในตัว จึงมีผลเปลี่ยนคดีจากคดีไม่มีทุนทรัพย์เป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ เมื่อที่ดินพิพาทมีราคา ๒๒๕,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงลพบุรีที่จะพิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๔) ศาลจังหวัดลพบุรีจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา ขอบที่จะมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงลพบุรีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคสี่

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕)

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑ ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญนี้มีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓ ศาลชั้นอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลยุติธรรมอื่นที่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๔ ศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น อาจแบ่งส่วนราชการเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น และจะให้มีอำนาจในคดีประเภทใดหรือคดีในท้องที่ใด ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของแต่ละศาลนั้นแยกต่างหากโดยเฉพาะก็ได้ โดยให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ศาลชั้นต้นอาจเปิดทำการสาขาในท้องที่อื่นใด และจะให้มีอำนาจในคดีประเภทใดหรือคดีในท้องที่ใด ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้นแยกต่างหากโดยเฉพาะก็ได้ โดยให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

การกำหนดและการเปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งของศาล ให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมที่ออกตามความในมาตรานี้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการแบ่งส่วนราชการในศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้น ออกเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น แผนกหรือหน่วยงานละหนึ่งคน”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกวรรคสี่ของมาตรา ๑๖ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙/๑ ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

“มาตรา ๑๙/๑ บรรดาคดีซึ่งเกิดขึ้นในเขตศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวงนั้น ถ้ายื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัด ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลดังกล่าวที่จะยอมรับพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้น หรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจก็ได้ และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด หากศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัด ได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีเช่นนั้นไว้แล้ว ให้ศาลดังกล่าวพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไป

ในกรณีที่ขณะยื่นฟ้องคดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัดอยู่แล้ว แม้ต่อมาจะมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปทำให้คดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ก็ให้ศาลนั้นพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวต่อไป”

มาตรา ๑๐ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่อ้างถึงการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ให้ถือว่าอ้างถึงการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นอุทธรณ์ เว้นแต่เมื่อบทบัญญัตินั้นแสดงให้เห็นว่าใช้ได้เฉพาะกับศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค หรือศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ศาลใดศาลหนึ่งเท่านั้น

มาตรา ๑๑ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ โดยกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ สมควรกำหนดความหมายของคำว่า “ศาลชั้นอุทธรณ์” ให้สอดคล้องกับการจัดตั้งศาลดังกล่าว อีกทั้งสมควร กำหนดให้คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจออกประกาศเปิดทำการสาขาของศาลชั้นต้น รวมทั้ง ให้มีอำนาจกำหนดและเปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งของศาลได้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี และผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และในกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงถ้ามีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัด ก็ให้ศาลดังกล่าวนั้นมีดุลพินิจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีที่รับฟ้องไว้แล้วนั้นต่อไปหรือโอนคดีไปยังศาลแขวง ที่มีอำนาจก็ได้ แต่หากในกรณีที่ศาลดังกล่าวได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีไว้แล้วโดยในขณะยื่นฟ้องคดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจ ของศาลแขวง หรือกรณีเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หรือศาลจังหวัด แต่ต่อมามีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปทำให้คดีนั้น อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ก็ให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป อันเป็นการส่งเสริมให้การบริหาร จัดการคดีของศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้